

Klassieke Olympiaden 2021-2022

Opgaven Latijn

ronde 1

Vooraf aan de leerlingen

- De Latijnse tekst is voorzien van aantekeningen die je op pagina 2 en 3 vindt.
- Er zijn in totaal 22 vragen. Elke afzonderlijke vraag is 1 punt waard, met uitzondering van de vragen 1, 9, 14, 15 en 17 die elk 2 punten waard zijn. In totaal kunnen 27 punten worden behaald.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 50 minuten. Leerlingen met dyslexie krijgen 15 minuten extra.
- Het gebruik van een woordenboek Latijn-Nederlands is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.

Veel succes!

Inleiding

In de volgende passage uit het Leven van Caesar beschrijft Suetonius eerst diens uitzonderlijke uithoudingsvermogen en vervolgens diens ongevoeligheid voor onheilspellende voortekens, bijvoorbeeld in de hier genoemde expeditie in Africa.

Tekst

1 Armorum et equitandi peritissimus, laboris ultra fidem patiens erat. In
2 agmine nonnumquam equo, saepius pedibus anteibat, capite detecto, seu sol
3 seu imber esset; longissimas vias incredibili celeritate confecit, expeditus,
4 meritoria raeda, centena passuum milia in singulos dies; si flumina
5 morarentur, nando traiciens vel innixus inflatis utribus, ut persaepe nuntios
6 de se praeveniret.

7 Ne religione quidem ulla a quoquam incepto absterritus umquam vel
8 retardatus est. Cum immolanti aufugisset hostia, profectionem adversus
9 Scipionem et Iubam non distulit. Prolapsus etiam in egressu navis verso ad
10 melius omine: 'teneo te,' inquit, 'Africa.' Ad eludendas autem vaticinationes,
11 quibus felix et invictum in ea provincia fataliter Scipionum nomen ferebatur,
12 despectissimum quendam ex Corneliorum genere, cui ad opprobrium vitae
13 Salvitoni cognomen erat, in castris secum habuit.

Suetonius, *De Vita Caesarum, Divus Iulius* 57, 59

Aantekeningen

regel 1	equito, equitare	paardrijden
regel 1	peritus + <i>gen.</i>	ervaren in
regel 1	ultra fidem	onvoorstelbaar <i>bijw.</i>
regel 1	patiens + <i>gen.</i>	gehard tegen
regel 2	agmen, agminis	leger op mars
regel 2	saepius	<i>vorm van saepe</i>
regel 2	anteo, anteire	vooropgaan
regel 2	detego, <i>PPP</i> detectus	ontbloten
regel 2-3	seu ... seu	= sive ... sive
regel 3	vias conficio, <i>perf.</i> confeci	wegen afleggen
regel 3	expeditus	lichtbepakt
regel 4	meritoria raeda	huurwagen
regel 4	centena milia passuum	honderd mijl
regel 4	in singulos dies	per dag
regel 5	moror, morari	verhinderen, vertragen; <i>vul aan als lijdend voorwerp: Caesarem</i>
regel 5	no, nare	zwemmen
regel 5	traiciens	<i>lees: traiecit</i>
regel 5	traicio, <i>perf.</i> traieci	oversteken
regel 5	vel	of
regel 5	innitor, <i>PPP</i> innixus + <i>abl.</i>	steunen op
regel 5	inflo, inflare	opblazen
regel 5	uter, utris	leren zak
regel 6	de se	met een bericht over hem
regel 6	praevenio, <i>perf.</i> praeveni + <i>acc.</i>	inhalen, vóór zijn
regel 7	ne ... quidem	zelfs niet
regel 7	religio, religionis	religieuze overweging
regel 7	inceptum	onderneming
regel 7	absterreo, absterrere a(b) + <i>abl.</i>	afschrikken van
regel 8	retardo, retardare	vertragen
regel 8	immolo, immolare	offeren
regel 8	immolanti	<i>vul aan: Caesari</i>
regel 8	hostia	offerdier
regel 8	profectio, profectionis	vertrek, afvaart
regel 9	Scipio, luba	<i>tegenstanders in de slag bij Thapsus in 46 v. Chr.</i>
regel 9	differo, <i>perf.</i> distuli	uitstellen
regel 9	prolabor, <i>PPP</i> prolapsus	struikelen
regel 9	egressus, egressus	het van boord gaan
regel 9-10	verto ad melius, <i>PPP</i> versus	op een gunstige manier uitleggen
regel 10	eludo, eludere	ontwijken
regel 10	vaticinatio, vaticinationis	voorspelling
regel 11	felix et invictum	<i>predicatief bij: nomen ferebatur</i>
regel 11	in ea provincia	<i>De Scipio's hadden in de Punische oorlogen successen geboekt tegen Karthago in Africa.</i>

regel 11	fataliter	volgens het lot
regel 11	fero, ferre	noemen
regel 12	despectus	verachtelijk
regel 12	Cornelii	<i>bedoeld worden de Scipio's</i>
regel 12	opprobrium	belediging
regel 12	vita	levenswijze
regel 12	Salvito, Salvitonis	<i>de betekenis van deze naam is niet bekend</i>

Vraag 1

Regel 1 *Armorum t/m erat*

In deze zin noemt Suetonius twee verschillende eigenschappen van Caesar. Bij elk van beide eigenschappen geeft hij aan dat Caesar die eigenschap in heel hoge mate bezit. Noteer de twee verschillende manieren waarop Suetonius die heel hoge maat aanduidt, en citeer in beide gevallen de desbetreffende tekstelementen.

Vraag 2

Regel 1 *Armorum t/m erat*

Welke eigenschap wordt in regel 1 **niet** aan Caesar toegeschreven?

- A. Hij kon goed inspanningen verdragen.
- B. Hij kon goed omgaan met soldaten.
- C. Hij kon goed omgaan met wapens.
- D. Hij kon goed paardrijden.

Vraag 3

Regel 2 *nonnumquam equo, saepius pedibus*

In deze woorden vinden we een:

- A. alliteratie
- B. chiasme
- C. metonymie
- D. parallellisme

Vraag 4

Regel 2 *anteibat*

Dit deed Caesar

- A. even vaak te paard als te voet
- B. nooit te paard, vaak te voet
- C. vaker te paard dan te voet
- D. vaker te voet dan te paard

Vraag 5

Regel 2 *capite*

Dit woord is etymologisch verwant met:

- A. capabel
- B. cape
- C. kapitein
- D. kapper

Vraag 6

Regel 1 *equitandi* en regel 5 *nando*

- A. beide vormen zijn een gerundium
- B. beide vormen zijn een gerundivum
- C. *equitandi* is een gerundium, *nando* een gerundivum
- D. *equitandi* is een gerundivum, *nando* een gerundium

Vraag 7

Regels 3-6 *Longissimas t/m praevenerit*

In deze regels wordt de snelheid van Caesars optreden beschreven. Uit welk van onderstaande tekstelementen blijkt die snelheid niet?

- A. *longissimas vias incredibili celeritate confecit*
- B. *centena passuum milia in singulos dies*
- C. *si flumina morarentur*
- D. *persaepe nuntios de se praevenerit*

Vraag 8

Regel 6 *praevenerit*

Deze vorm kan zowel coniunctivus van het perfectum als indicativus van het futurum exactum zijn. Welk van de twee mogelijkheden is hier van toepassing, en waarom?

Vraag 9

Regel 7 *religione*

Religieuze overwegingen hebben vaak betrekking op voortekens. Welke twee voortekens vermeldt Suetonius in de regels 7 t/m 10 (*Africa*)? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Vraag 10

Regel 8 *immolanti aufugisset hostia*

Zet deze drie woorden om in het overeenkomstige meervoud.

Vraag 11

Regel 9 *distulit*

Citeer uit het voorafgaande (vanaf regel 7) het woord dat ongeveer hetzelfde betekent als *distulit*.

Vraag 12

Regel 9 *navis*

Dit woord is niet etymologisch verwant met:

- A. astronaut
- B. nautisch
- C. navel
- D. navigatie

Vraag 13

Regels 8-10 *Cum t/m Africa*

Noteer uit deze regels een ablativus absolutus.

Vraag 14

Regel 10 *teneo te, inquit, Africa*

Noteer de twee stilistische middelen in deze woorden.

Vraag 15

Regel 10 *teneo te, Africa*

Deze zin kan en moet zowel letterlijk als figuurlijk worden opgevat.

- a. Wat is de **letterlijke** betekenis van deze woorden?
- b. Wat is de **figuurlijke** betekenis van deze woorden?

Vraag 16

Regels 10-13

Welk van de volgende woorden is **geen** accusativus?

- A. *te* (regel 10)
- B. *vaticinationes* (regel 10)
- C. *Scipionum* (regel 11)
- D. *opprobrium* (regel 12)

Vraag 17

Regels 9-11 *prolapsus t/m ferebatur*

In regel 7 wordt gesproken over *religio*. Citeer uit de volgende twee zinnen telkens één woord dat in het betekenisveld *religio* thuishoort.

- a. *Prolapsus t/m Africa* (regels 9-10)
- b. *Ad t/m ferebatur* (regels 10-11)

Vraag 18

Regels 10-13 *Ad t/m habuit*

Het voornaamste doel dat Caesar hiermee bereiken wil is dat:

- A. de *gens Cornelia* belachelijk gemaakt wordt
- B. het leger van Caesar de overwinning kan behalen
- C. hij aantoonde dat het onmogelijk is te ontkomen aan *vaticinationes*
- D. Salvito zijn leven gaat beteren

Vraag 19

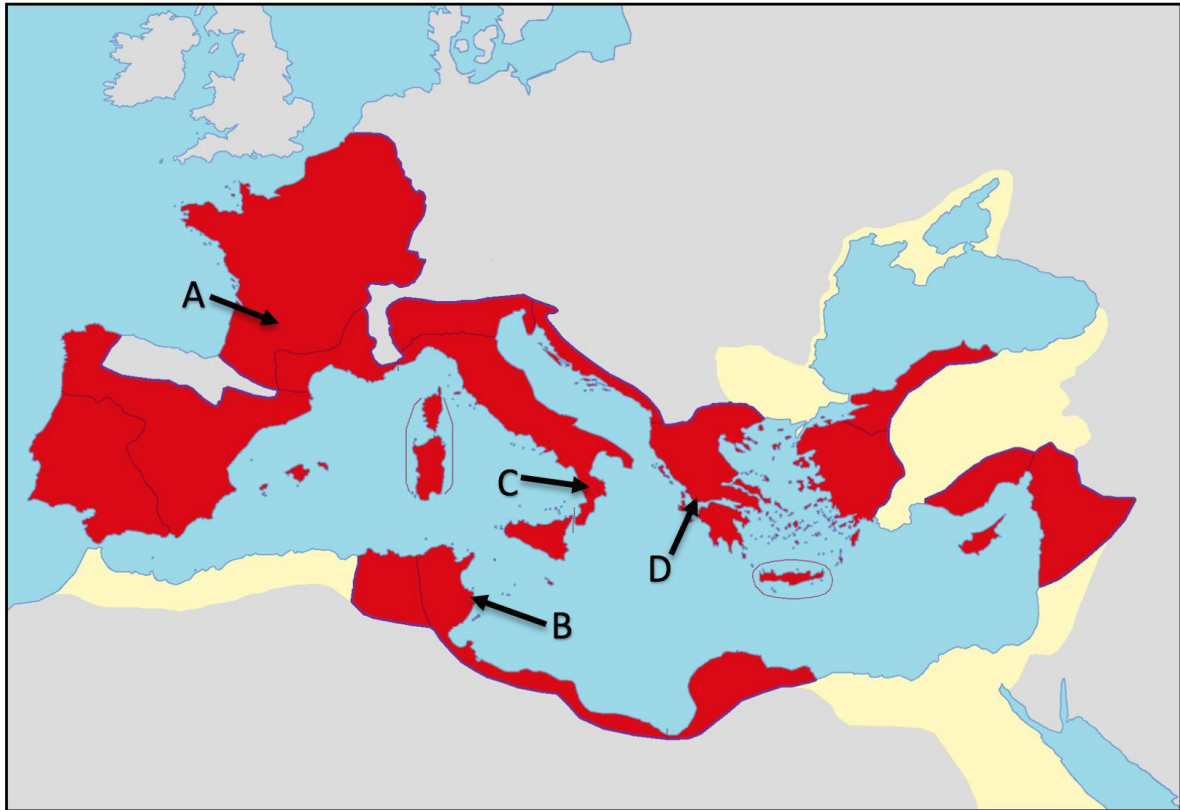
Suetonius schreef zijn werk ongeveer 120 na Chr. Hoeveel jaar na de in tekst beschreven gebeurtenis is dat ongeveer?

- A. 75 jaar
- B. 125 jaar
- C. 165 jaar
- D. 195 jaar

Vraag 20

Regel 9 *Scipio, Iuba*

Caesar vocht met deze tegenstanders bij de stad Thapsus. Welke van de op het kaartje aangegeven plaatsen is Thapsus: A, B, C of D? Baseer je antwoord op de tekst.

Bron: Wikipedia

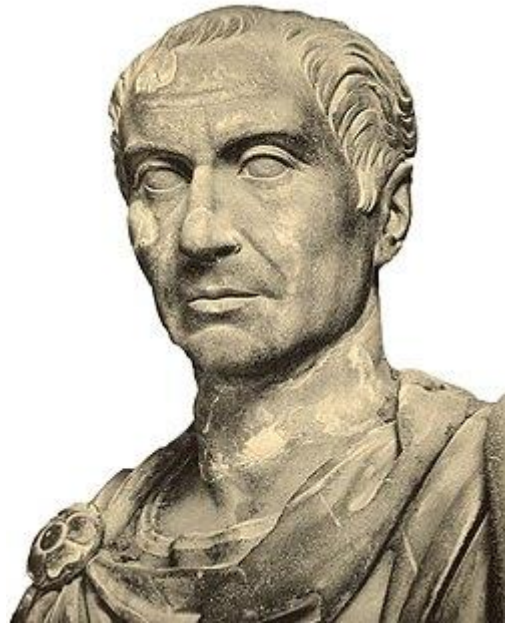
Vraag 21

Op welke van de onderstaande afbeeldingen is Caesar afgebeeld?

A.

B.

C.

D.

Bron: Wikipedia

Vraag 22

Caesar liet in Rome een Forum aanleggen met daarop een tempel van Venus. Op welk van de onderstaande schilderijen is zij afgebeeld?

A.

Bron: Boucher, Wikipedia

B.

Bron: Van der Helst, Wikipedia

C.

Bron: Rembrandt, Wikipedia

D.

Bron: Goltzius, Wikipedia

Einde